

1: Hippocrates

2: Thukydid

3: Humoralpatologi

4: Antikken

5: Silkevejene

6: Middelalderen

7: Miasma

8: Renæssancen

9: Christopher Columbus

10: Kopper

11: Pesten

12: Montezuma

13: Atahualpa

14: Kolera

**15: Miasmatikere
vs. contagionister**

1: Græsk læge (ca. 460-370 f.v.t.), som kaldes 'Lægekunstens Fader'. Mente sygdomme skyldes ubalancer i menneskets væsker. F.eks. skulle for meget blod helbredes ved at tappe blodet (blodladning).

2: Græsk historiker ca. 460-400 f.v.t., der skrev beskrivende og systematisk om græsk historie. Herunder om epidemiernes historie, der modsat tidligere ikke blev beskrevet som gudernes indblanding i menneskelivet.

3: Verdens orden (dvs. makrokosmos) hænger sammen med patientens sundhedstilstand (mikrokosmos). Ifølge Hippokrates bestod verden af fire elementer (humorer): jord, vand, luft og ild.

4: Europæisk historisk periode, der dækker tiden fra ca. 750 f.Kr. til ca. 500 e.Kr. Perioden kendetegnes ved et fokus på den avancerede græske og herefter romerske kultur. I forhold til epidemier så man i denne periode en begyndende naturvidenskabelig tankegang.

5: De vigtige rejseruter over land mellem Asien i øst og Europa/Mellemøsten i vest. Ruterne blev brugt til at fragte handelsvarer mellem Kina og området omkring Middelhavet. Den menneskelige kontakt gjorde også at epidemiske sygdomme, herunder pest, kunne sprede sig geografisk.

6: Europæisk historisk periode der dækker tiden fra ca. 1000-1536. Perioden kendetegnes ved et fokus på den kristne kirkes magt og monopol (eneret) på viden. I forhold til epidemier blev disse ofte tolket ind i et religiøst verdensbillede.

7: Miasma henviser til forurening eller smitte. Det er en medicinsk betegnelse fra oldtiden om den sygdom, der kunne overføres gennem usund luft, f.eks. sumpområder eller forrådnelsesprocesser. Helt frem til koleraepidemierne troede de fleste læger, at epidemien skyldtes dårlig luft.

8: Europæisk historisk periode der i Danmark dækker tiden fra ca. 1536 e.Kr. til 1660 e.Kr. Begrebet kommer fra ordet 'genfødsel' på fransk og anses for broen mellem middelalderen og oplysningstiden. I forhold til epidemier, begyndte man at have et naturvidenskabeligt syn på sygdomme, og man begyndte at undersøge kroppen, herunder at dissekere døde kroppe.

9: Opdagelsesrejsende fra Genova (1451-1506). I europæisk historieskrivning har han været kendt som 'opdageren af Amerika', selvom der boede mennesker på kontinentet i forvejen. I forhold til pandemier, medbragte europæerne sygdomme, som de selv havde stor immunitet overfor, men som endte med at udrydde millioner af indfødte.

10: Kopper skyldes en virus. Op til 25 % døde i Europa, hvor immunitet grundet tidligere udbrud i høj grad var udbredt. I 1500-tallets Amerika har denne procentdel været betragteligt højere. De som overlevede kopper, fik skæmmende ar og blev ofte blinde. Der er i dag en vaccine mod kopper, og sygdommen er blevet udryddet.

11: Infektionssygdom forårsaget af bakterien justinian pestis. Der er en dødsrate på ca. 60-70 %. Der går en dag til en uge fra smitte til udbrud. Byldepest medfører lige efter smitte høj feber, og patienten bliver omtåget og utilpas. Der kommer ømme og forstørrede lymfeknuder på hals, i armhuler og i lysken og bylder.

12: Aztekisk hersker fra omkring 1502 til 1520. Regent over byen Tenochtitlan. I foråret 1519 modtog han information om fremmedes landgang på østkysten af riget. Den 8. november 1519 mødte han Hernán Cortés, som han troede var en gud. Grundet især kopper var Cortes, trods sine få tropper, i stand til at erobre aztekerne.

13: Inkahersker (ca. 1502-1533). Blev taget til fange af spanieren Francisco Pizarro, der krævede enorme mængder guld i løsesum. Til trods for at løsesummen blev betalt, endte han med at blive henrettet.

14: Kolera er smitsom mave-tarm-sygdom, der skyldes den vandbåren bakterie *Vibrio cholera*, som inficerer cellerne i tarmvæggen. Koleraepidemier kunne vare i flere måneder. I midten af 1800-tallet troede man, at åreladning kunne afhjælpe kolera. I dag ved man, at det er afgørende, at syge får rigeligt med væske tilsat salt og sukker.

15: *Miasmatikere*: Læger, der mente at sygdomme skyldtes dårlig luft. Mente at kolera skulle bekæmpes ved at holde byen ren og sørge for rent vand og kloakker.

Contagonister: Læger, der mente at sygdomme smittede fra menneske til menneske. Mente at kolera skulle bekæmpes ved at isolere de syge gennem karantæne primært uden for byerne.